

VEIDRODIS

KORONAVIRUSAS

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) Varėnos skyriaus duomenimis, **praėjusį ketvirtadienį** nustatyti dar 7 nauji COVID-19 susirgimai: Varėnoje – 2, Žilinuose – 1, Ginakiemyje – 1, Voriškėse – 1, Paažuolėje – 1, Molių kaime – 1. Koronavirusas nustatytas 1 Varėnos globos gyventojai; 1 asmens užsikrėtimo kelias yra nežinomas, kiti užsikrėtė nuo savo šeimos narių ar bendradarbių. **Praėjusį penktadienį** NVSC Varėnos skyrius informavo apie 12 naujų COVID-19 susirgimų: Varėnoje – 5, Žilinuose – 2, Senojoje Varėnoje – 1, Aššaininkų kaime – 1, Sarapiniškėse – 1, Perlojoje – 1, Čebatorių kaime – 1. Koronavirusas nustatytas 9 Varėnos ligoninės pacientams; 1 asmens užsikrėtimo kelias yra nežinomas, visi kiti užsikrėtė nuo bendradarbių.

KRAUJAS

Rajono savivaldybė paskelbė, kad Nacionalinis kraujo centras kviečia padovanoti kraujo – tai galima padaryti vasario 11 d. (ketvirtadienį) 11-16 val. Varėnos kultūros centre.

POSĖDIS

Šiandien, vasario 9 d., 14 val. yra numatytas nuotolinis rajono tarybos posėdis, kurį galima stebėti internete adresu www.varena.lt. Kadangi rajono savivaldybė jau gavo Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos rekomendacijas dėl planuoto Panočių pagrindinės mokyklos uždarymo (ministerijos atsakymą skelbėme praėjusio „M. k.“ inf. „Rekomenduoja Panočių mokyklą likviduoti“), posėdyje turėtų būti svarstomas ir klausimas dėl rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021-2025 metų bendrojo plano.

RENOVUOTOJAI

Praėjusio „M. k.“ str. „Daugiabučio renovuotojai net per karantiną veržiasi į butus“ rašėme apie tai, kad Varėnos Vasario 16-osios g. 9 daugiabučio modernizavimo rangos darbų konkursą laimėjusi alytiškė UAB „Expolita“ yra pasamdžiusi subrangovę UAB „Daugira“, kuri, nepaisydama griežto karantino, susiruošė dirbti daugiabučio rūsyje ir net gyventojų butuose. Po „M. k.“ pokalbio su „Daugiros“, daugiabučio administratorės „Varėnos šilumos“ ir Ekstremaliųjų situacijų operacijų centro vadovais, „Daugira“ nutraukė visus darbus, kaip pažadėta, iki karantino pabaigos. Bet štai pačios rangovės UAB „Expolita“ (vadovas Vytautas Arbačiauskas) darbininkai nuo praėjusio trečiadienio iki penktadienio buvo pastebėti kaip niekur nieko (net be apsauginių kaukių) toliau besidarbuojantys Vasario 16-osios g. 9 daugiabučio laiptinėje. Tad ko verti daugiabučio administratorės „Varėnos šilumos“ ir Ekstremaliųjų situacijų operacijų centro vadovų vieši patikinimai, kad per karantiną daugiabučio viduje jokių statybos darbų negali būti, išskyrus avarinius?..

SUTRIKIMAI

Dėl užpraėjusią savaitę šalį užklupusio šlapio snygio su elektros tiekimo sutrikimais iš viso susidūrė apie 290 tūkst. klientų, praneša „Energijos skirstymo operatoriaus“ (ESO). Gedimams šalinti buvo pasitelkta daugiau kaip 220 bendrovės ir rangovų brigadų, taip pat sulaukta pagalbos iš miškininkų bei seniūnijų atstovų. ESO oficialiais duomenimis, didžiajai daliai – 72 proc. – klientų elektros tiekimas buvo atnaujintas per kelias valandas, daugiau kaip dvi paras elektros neturėjo apie 2 proc. klientų. Beje, oro linijų trasų valymui pernai skirta 2,1 mln. eurų – t. y. dvigubai daugiau nei 2018 metais, ir šiemet oro linijų proskynų priežiūrai numatoma ne mažesnė suma.

ZERVYNIŠKIAI

Zervyniškė Marytė Svirmelienė išgyrė nuo sniego pusnių Zervynų kaimą padėjusius gelbėti du vyrus: Marcinonių seniūną Vilių Petrašką ir Varėnos kelių tarnybos darbuotoją, irgi zervyniškį Praną Latvį. „Marcinonių seniūną aš suprantu: jo seniūnija bene didžiausia rajone, kelių, kuriuos reikėjo nuvalyti, - daug, - kalbėjo pašnekovė. - Seniūnas ir pats apgailėtas, kad nespėja, nes per dieną dėl to sulaukdavo apie 70 telefono skambučių. Bet jis labai stengėsi, kaip stengėsi ir Pranas Latvys – kelius valė labai atsakingai, neužversdavo sniegu įvažiavimų į žmonių kiemus, kaip kiti. Labai jiedu mus čia gelbėjo, kad daugiau tokių žmonių būtų...“

ŠYPSENA

Putinui nieko kita nebelieka, tik eiti Lukašenkos pėdomis...

Ilgą laiką nedirbantiems – proga vėl sugrįžti į darbo rinką

Praėjusiais metais rajone pirmą kartą buvo įgyvendinamas projektas, kurio pagrindinė idėja – padėti ilgą laiką nedirbantiems gyventojams vėl įsilieti į darbo rinką; nors iš 73 projekte dalyvavusių ilgalaikių bedarbių pavyko įdarbinti tik kiek daugiau nei dešimtį kraštiečių, rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus Nedirbančių asmenų atvejo vadybininkė Laura Gliebuvienė sako, kad tai nemaža projekto sėkmė; dalyvauti projekte bedarbiai nemokamai galės ir šimet, o apie tai plačiau pasidomėjo „Merkio kraštas“...

Tęsinys 4 psl.

Rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus Nedirbančių asmenų atvejo vadybininkė Laura Gliebuvienė

Skaitytojų laišakai

Taisau pinklininkų melą ir klaidas

Nuo šių metų sausio 22 dienos „Merkio krašte“ publikuojame Vytauto Valentino Česnulio straipsnį „Žmonės KGB pinklėse“, paremtą Lietuvos ypatingajame archyve saugomais Lietuvos KGB dokumentais apie 1963-1990 metais tuometinio saugumo persekiotus Varėnos rajono gyventojus, ką KGB vadino „kontržvalgybinio darbo kovai su priešo žvalgybos ir kitų spectarnybų veikla organizavimu“; o štai kaip tą „darbą“ (aprašytą sausio 29 d. „Merkio krašto“ numeryje) įvertino redakcijai laišką atsiuntusi varėniškė Jaunuta Julija Kavaliauskienė...

Tęsinys 5 psl.

COVID-19 priemonės: kas pasikeitė nuo sausio 1-osios?

Subsidijos už darbuotojus, esančius prastovose, darbo paieškos ir savarankiškai dirbančių asmenų išmokos 2021-aisiais bus mokamos toliau, praneša Užimtumo tarnyba; tiesa, atsirado pokyčių ir papildomų sąlygų jos gavėjams...

Darbo paieškos išmoka

Nuo sausio 1 dienos įsigaliojus Užimtumo įstatymo 48(1) straipsnio pakeitimui į darbo paieškos išmoką gali pretenduoti asmenys, atitinkantys šiuos kriterijus:

- asmeniui suteiktas bedarbio statusas;
- bedarbis kreipimosi dėl darbo paieškos išmokos į Užimtumo tarnybą ir sprendimo dėl šios išmokos skyrimo metu nedalyvauja aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse;
- asmens darbo sutartis ar darbo santykiai prilyginti teisiniai santykiai pasibaigę ne anksčiau kaip 3 mėn. iki Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtos ekstremaliosios situacijos ar karantino;

Asmenims, kurie turėjo teisę į šią išmoką iki 2020 metų gruodžio 31-osios, t. y. gruodžio 31 dieną išmoką dar gavo, ir atitinka naujas įstatymo nustatytas darbo pa-

sios situacijos ar karantino; • asmuo neturi teisės gauti nedarbo socialinio draudimo išmokos ar jos mokėjimo laikotarpis asmens kreipimosi į Užimtumo tarnybą metu yra pasibaigęs.

Darbo paieškos išmoka bus mokama viso karantino laikotarpiu ir dar 1 mėnesį nuo sausio siekia 211,86 euro. Tiesa, išmokos už praėjusį mėnesį yra mokamos iki eismo mėnesio pabaigos. Tai reiškia, kad pinigai už sausį gavėjus pasieks vasario mėnesį.

Asmenims, kurie turėjo teisę į šią išmoką iki 2020 metų gruodžio 31-osios, t. y. gruodžio 31 dieną išmoką dar gavo, ir atitinka naujas įstatymo nustatytas darbo pa-

ieškos išmokos skyrimo sąlygas nuo šių metų sausio 1-osios – išmoka bus mokama toliau, vadovaujantis naujo įstatymo nuostatomis. Prašymo skirti darbo paieškos išmoką Užimtumo tarnybai pateikti nereikės.

Gavusiems darbo paieškos išmoką, kurios mokėjimas baigėsi anksčiau nei gruodžio 31 dieną ir šiuo metu vis dar registruotiems Užimtumo tarnyboje, prašymus galima teikti pakartotinai:

- iš darbo ieškančio asmens registracijos kortelėje nurodyto elektroninio pašto elektroniniu parašu pasirašytą Prašymą reikia siųsti priskirtam specialistui (originalo pateikti nereikės);

Tęsinys 2 psl.

Prašo neatidėlioti konsultacijų pas gydytojus specialistus

Informuoja Varėnos ligoninės administracija

COVID-19 virusas gerojai pakoregavo kiekvieno iš mūsų gyvenimą, bet viena didžiausių šios pandemijos problemų – žmonės pradėjo vengti gydymo įstaigų. Medicinos specialistai įspėja, kad paskelbus karantiną, kitos ligos ar įvairūs negalavimai niekur nedingo, todėl atidėlioti susitikimo su gydytoju reikėtų. Rūpintis savo sveikata turėtų tiek senjorai, tiek ir kitų amžiaus grupių Varėnos rajono gyventojai.

Varėnos ligoninės konsultacijų poliklinika laukia visų besikreipiančiųjų. Gydytojų specialistų konsultacijos vyksta kontaktiniu būdu ligoninės patalpose. **Norėdami užsiregistruoti konsultacijai pirmiausia susisieki su savo šeimos gydytoju, kad gautumėte jo siuntimą (tinka ir elektroninis siuntimas) pas gydytoją specialistą. Gavus šeimos gydytojo siuntimą, reikia paskambinti į Varėnos ligoninės registratūrą tel. (8 310) 53025 arba 8 646 82284, kad pacientui būtų paskirtas konsultacijos laikas. Taip pat galima registruotis ir internetu, naudojantis Išankstine pacientų registracijos sistema (IPRIS).**

Varėnos ligoninės konsultacijų poliklinikoje teikiama ambulatorinė specializuotos **neurologijos, oftalmologijos, otorinolaringologijos, urologijos, kardiologijos, ortopedijos-traumatologijos, endokrinologijos, pulmonologijos, skausmo diagnostikos ir gydymo, dermatovenerologijos, angiochirurgijos, akušerijos – ginekologijos, vaikų chirurgijos, fizinės medicinos ir reabilitacijos, endoskopijos, echoskopijos, radiologijos ir chirurgijos antrinio lygio paslaugos.**

Tęsinys 3 psl.

ISSN 1648-8245

9 771 648 8240 51

GYVIEJI ARCHYVAI

Pradžia 1 psl.

Kaip vertinti KGB archyvų medžiagą straipsnyje „Žmonės KGB pinklėse“ (2021 01 29 Nr. 8)?

Iš lietuvių kalbos žodyno: pinklės – kilpos gaudyti žvėrimis ir paukščiams (ir žmonėms sovietmečiu); pinklininkas – intrigantas, klastūnas; pinklioti – painioti, narplinti, pikta rengti; pinklus – labai supintas, sunarpliotas.

Tokia žodžių šeima būtina apibūdinti iš Lietuvos specialiojo archyvo ištrauktoms KGB darbuotojų pažymoms. Padvelkė pelėsiams tokie dirbtiniai žodžiai: operigaliotinis, RTFSR BK 58 str., KGB 2 valdybos 1 skyriaus viršininkas, pramkombinatas, pašto dėžės įmonė. Aiški maskuotė, sąvokų keitimas: „nepatikimas elementas“ = liaudies priešas, „iškeldintas į atokius Tarybų Sąjungos rajonus“ = ištremtas į Sibirą. Net kalbą pavergė manipuliudami.

Pinklininkai (Kuras, Švėgžda, Ditkevičius) sukūrė dideles pažymas, sudarė sarašus – aprašus lietuvių – tiesiog genealoginius medžius šeimų ir giminių, gyvenančių Lietuvoje ir JAV. Kiekvieną į voratinklį įlipino pagal darbovietę, parei-

Taisau pinklininkų melą ir klaidas

gas, partinį priklausomumą. Kruopščiai suregistravo karves, kiaules, soduose obelis, kriaušes, slyvas, vyšniais, radijo imtuvą, motociklą „Voschod“, „Volgą“. O kokios godžios intrigantų akys: „šeimos gyvena labai gerai“, „gavo daug siuntinių, susibarė nepasidalydami“, „banke turėjo sąskaitą su darbinėmis santaupomis“, „kapitalą JAV paliko saugoti kunigams ir nurodė išdalinti giminėms“. Tiesiai rankos svetimon kišenėn? Tendingingas požiūris į kunigus ir zakristijoną, pabrėžiant šeimą esant fanatiškai religingą – ir dėl to „Balevičiūtės išvyka į užsienį netikslinga“ (?). Arba – visos šios pažymos baigiamos išvada: „neturi operatyvinės svarbos“. Vadinas, visas ausų, akių ir rankų darbas – tuščias popieriaus gadinimas, bevertis archyvų balastas. „Pokazucha“ – tipiškas sovietmečio skolinys – dar nepamirštas.

Atskira kalba apie Kuro 1970 m. spalio 7 d. pažymą „apie tarybinių piliečių ir užsieniečių susitikimą Druskininkų „Turisto“ viešbutyje“. Taisau melą ir fakto klaidas: Viktoras Bukauskas yra kilęs ne iš Musteikos, o iš Že-

maitijos. Jokios „Mainelinos“ mūsų giminėje niekada nebuvo. Viktoro žmona – Mikalina Bukauskas. „Berastė“ (kaip painioja Kuras) rašė lietuviškus laiškus, iš jų sužinojau daug atsiminimų apie jos jaunystę Musteikoje, apie tėviškės ilgesį, per 40 metų neišblėstantį, nepamirštą lietuvių kalbą bendraujant su lietuviais draugais Bostone, apie šviesios atminties brolių Miką – mano tėvelį. Po 50 metų ji man atsiuntė išsaugotus du brolio laiškus, rašytus 1939 metais.

O toliau jau šmeižtu drėbta klastotė: „J. Kavaliauskienės tėvą Miką Ilkevičių 1944 m. birželio 24 d. kaip hitlerininkų bendrininką sušaudė raudonieji Kotovskio brigados partizanai (...), nors vienas tėvo brolis, personalinis pensininkas, Rusijos pilietinio karo dalyvis gyvena Maskvoje.“

Pirmausia: Ilkevičius Mikas jokio brolio neturėjo! Tėvai Mykolas ir Domicelė Ilkevičiai užaugino 3 vaikus: Miką (g. 1909), Mikalę (Mikalina), g. 1911, ir Malviną (g. 1913). Mikas ir Mikalė gimė Bostone, prieš I pasaulinį karą šeima parplaukė į Lietuvą. Kūrėsi Musteikoje:

statė namą, tvartą. Gimė Malvina. Prasidėjus I pasauliniam karui, tėvą Mykolą paėmė į caro armiją rekrutu. Iš karo ir nelaisvės Rytprūsioje jis sugrįžo tik po 8 metų – išbadėjęs, paliejęs. Skubino statyti namus. Nespėjo – mirė 1927 metais.

Apie jokių tėvo brolių Maskvoje nesu girdėjusi. Mano tėvas Mikas Ilkevičius kaip hitlerininkų bendrininkas nebuvo: kaimo žmonės liudijo: tėvas nekaltai sušaudytas. Tiesą apie tėvo ir dar 13 Musteikos kaimo vyrų likimus 1944 m. birželio 24 d. – raudonųjų Kotovskio brigados partizanų antpuolį „Merkio krašto“ laikraštelyje mano rašyta 1988 12 13 (Nr. 147) str. „Atminties paminklai. Musteikos kaimo tragedija“, 1994 06 29 „Prie našlaičių kryžiaus“, 1999 07 03 „Sunkus kelias į tiesą“, 2014 06 24 „Apginti tiesą, išmokti tiesos“ (Musteikos žudynių 70-mečiui)“.

Dėl straipsnio 1988 m. (jau Sąjūdžio metais) mano šeima vėl aprašyta KGB pažyma – apie tai rašė Gediminas Jakavonis str. „Ką byloja KGB slaptieji archyvai“ 2013 m. balandžio 26 d. Ištrauką iš tos „Spravkos“ vėl

teriu taisyti. Cituoju: „Tėvas Ilkevičius Mikas Vlodo 1944 06 24 kaip „savausog“ būrio dalyvis Musteikos kaime, Varėnos raj., sušaudytas tarybinių partizanų. Ilkevičiaus M. V. sesuo Bukauskienė Maikelina Vlodo 1911 m. g. gyveno anksčiau JAV, kur išvyko 1937 m.“ (versta iš rusų kalbos – J.J.K.) Taisau: Ilkevičiaus Miko tėvo vardas ne Vladas, o Mykolas. Sesuo – ne Bukauskienė Maikelina, o Mikalina Bukauskas, dukterė Mykolo. „Savausog“ būrio dalyvio Ilkevičiaus Miko, Mykolo, nebuvo. Taigi – KGB taikiklyje mane lydėjo dešimtmetį ir dar ne vieną sunarpliotą pažymą, matyt, sukūrpė. Paskutiniai tėvo žodžiai prieš sušaudant „aš niekam nieko blogo nepadariau ir nebėgsiu“ mane stiprina atlaikyti KGB antpuolį ir ginti tėvo garbę iki paskutinio atodūso.

Apibendrinimas: KGB archyvų medžiagą reikia skaityti atidžiai ir suprasti: aršią mėsmaļę mes išgyvenome, išlaikėme savo tapatybę, šeimą ir giminių tarpusavio ryšius, pagalvą vienų kitiems, bendruomenės sanglaudą. Pažymose akivaizdi kagėbis-tų baimė, nepasitikėjimas sa-

vo piliečiais, faktų klastotės, netiesos propagavimas, „skaldyk ir valdyk“ manipuliacijos.

O mes buvome savimi. Susitikti su savo krašto žmonėmis, parvykstančiais į gimtinę, laikėme didžiausia laime, nuvežti svečius prie tėvų kapų, gimtosios pirkios parodyti, akimis nuglostyti vaikystės takus – mūsų priedermė. Nusilenkti jiems, išlaikusiems tėvynės ilgesio jausmą, giminių kraujo ryšius, padėkoti už rūpestį tėvynainiais Lietuvoje, gimtosios kalbos žodžiais išsikalbėti, išsipasakoti – abipusės dvasinės stiprybės įgauti.

Dvasios siuntiniai svarbiausi. Atminties paminklai, pagarba ir šiluma pro „geležinę uždangą“ skverbėsi. Archyvai liudija – dvasios okupantai nepavergė – kaimynai iš Musteikos ir Kabelių susitiko.

**Jaunuta Julija
KAVALIAUSKIENĖ**

Redakcijos prierašas. Laiško autorė J. J. Kavaliauskienė sakė norinti paraginti ir kitus varėniškius, ypač tuos, kuriuos pačius ar jų šeimas irgi sekė bei savo dokumentuose registravo KGB „kontržvalgyba“, rašyti atsiliepiamus – jų „Merkio krašto“ redakcija laukia.

Anot P. Kuro 1987 m. liepos 20 d. pažymos, į Senųjų Naniškių kaimą pas Juozą Zyde-
lį liepos 19 d. turėjo atvažiuoti turistai iš JAV Stasys Jalmokas ir Ona Jalmokas, kuriems leista aplankyti gimines su nakvyne. JAV piliečiai buvo be „Inturisto“ palydos, juos savo automobiliu vežiojo giminės. Užsienio turistai tikrai lankėsi S. Naniškėse ir išvyko liepos 20 d. 1987 m. rugpjūčio (?) d. pažymoje Kuras parašė, kad Liet. KGB rugpjūčio 18 d. pranešimu į Diržamenių kaimą pas pil. Jurgį Katlauską kaip užsienio turistai atvažiuos brolis Jonas su žmona Bronhilda. Juos iš Vilniaus į Diržamenis su leidimu savo „Žiguliais“ atveš J. Katlauskas. Svečiai kaimė bus tik vieną dieną.

*P. Kuro 1979 m. spalio 24 d. pažyma. Stepas Kašėta iš Marcinkonių apyl. Kašėtų k., gyv. Varėnoje, ž. ū. techninio aptarnavimo susivienijimo šoferis, 1979 m. rugpjūčio 4 d. savo automobiliu važinėjo į Vilnių susitikti su dėde Pranu Kašėta, gyv. JAV Brochtono meste. P. Kašėta kaip turistai lankėsi rugpjūčio 4-9 d. Jis su giminėmis susitiko „Gintaro“ viešbutyje, o rugpjūčio 5 d. S. Kašėta atvežė jį į Varėną ir Kašėtas, kur šis aplankė tėvo kapą. Su Pranu Kašėta susitiko: brolis Stepas, jo žmona Paulina, brolis Petras, gyv. Dubaklonyje, Stepo Kašėtos jaunesniojo sesuo Rimutė Šablinskienė, gyv. Varėnoje ir dirbanti restorane, sesuo Angelė Janė Malakauskienė, gyv. Alytuje, ir brolis Kęstutis Kašėta, gyv. Matuizose. Pranas Kašė-

Žmonės KGB pinklėse

ta 1939 m. buvo mobilizuotas į lenkų kariuomenę, paskui pateko į vokiečių nelaisvę, buvo amerikiečių išvaduotas ir išvyko į JAV, kur nuo prieškarinio laikų gyveno dėdė, tėvo brolis. Vedė lietuvaitę, turi sūnų Vyta, kuris baigė aukštąją mokyklą ir dirba Vašingtone vertėju. P. Kašėta Lietuvoje lankosi antrą kartą; pirmą kartą buvo 1976 m.

KGB Prienų r. poskyrio viršininko majoro Z. Bankausko 1980 m. kovo 5 d. raštas Liet. KGB 2 valdybos virš. pavaduotojui S. Jankūnui ir KGB Druskininkų m. sk. virš. V. Cikanavičiui apie V. Sabeckio patikrinimą. Prienų eksperimentinės sportinės aviacijos gamyklos lakūnas bandytojas Vytautas Sabeckis papasakojo, kad 1979 m. rugpjūčio mėn. su TSRS rinktine buvo planerių sporto varžybose Čekoslovakijoje. Tuo metu žmona Marytė Kašėtaite-Sabeckienė, Birštone gyvenanti Prienų rajkoopsąjungos darbų vykdytoja, jo automašina važinėjo į Vilnių susitikti su tėvo broliu Pranu Kašėta ir jo žmona, atvykusiais iš JAV. Užsieniečių M. Sabeckienė, kur nevežiojo. Susitikti atvažiuojo Sabeckienės tėvas Petras Kašėta ir motina Domicelė Kašėtienė iš Dubaklonio. Svečius į Dubaklonį nuvežė kažkokie tolimi M. Sabeckienės giminės. Pagal vyr. leitenanto I. Zinkevičiaus 1980 m. rugpjūčio 5 d. pažymą M. Sabeckienės tėvas Petras Kašė-

ta dirba statybininku Perlojos eksperimentiniame ūkyje. Motina Domicelė Kašėtienė yra pensininkė. Brolis Ignatas Vytautas Kašėta gyvena Kaune, dirba šaltkalviu energetikos valdyboje. Sesuo Aldutė Kašėtaite gyvena Vilniuje.

*KGB Druskininkų m. vyr. operigaliotinis P. Jankeliūnas 1979 m. spalio 2 d. užfiksavo agentūrinį pranešimą. Šaltinis Jurga pranešė, kad pas Marcelę Kalantieneį į Mardasavą buvo atvažiuavusi jos sesuo iš JAV. Iš Vilniaus ją atvežė brolio sūnus Stepas Kudarauskas, gyv. Druskininkuose. Susitikime dalyvavo: brolis Vladas Kudarauskas, gyv. Bingeliuose, jo sūnūs, dukterė ir sesers vaikai bei kiti giminės iš Mardasavo ir Puvočių. „Minimū asmenų išaiškinimui ir patikrinimui ag.[entūrinio] pranešimo kopiją perduoti drg. Zinkevičiui“, – tokią rezoliuciją spalio 3 d. užrašęs su pranešimu susipažinęs V. Cikanavičius

*Agento Andrejevo 1980 m. rugpjūčio 11 d. agentūrinis pranešimas karinės dalies 32050 KGB vyr. operigaliotinui majorui E. Golubcovui. Šaltinis 1980 m. liepos 24 d. buvo Varėnoje pas žmonos giminės. Vakarieneje dalyvavo Varėnos prokuratūros darbuotojas Stašys (ne Stasys). Jis atkreipė į save dėmesį tuo, kad ėmė įrodinėti JAV gyvenimo pranašumus: gyvenimo lygis ten aukštesnis, liaudis geriau aprūpinta. Pareiškė, kad „ru-

sai Lietuvai davė tik Sibirą.“ Pasakojo, kad prieš tris mėnesius kaip turistai važinėjo į JAV. Kreipdamasis į šaltinį Stašys sakė, kad karininkas lietuvis nėra lietuvis. Dalyvavusieji bandė Stašiumi prieštarauti, bet jis į pastabas nereagavo ir buvo išsprausytas lauk. Pranešimo kopija persiųsta KGB Druskininkų skyriui.

Lietuvos Valstybės saugumo komiteto 2 valdybos virš. pavaduotojas S. Jankauskas 1980 m. rugsėjo 9 d. raštu paprašė V. Cikanavičiaus informacijos. Pasak atsakymo, 1980 m. sausio-vasario mėn. privačiais reikalais į JAV važinėjo Varėnos ž. ū. valdybos juristas Leopoldas Stašys. Jo išsilavinimas aukštasis, yra nepartinis. Į JAV, į Čikagą, važiuojo tetos Marijonos Stašytės-Volskis kvietimu. Su grįžusiu iš JAV Stašiumi kalbėtasi. Jis sakė, kad pratęsti viešnagės negalėjo dėl materialinių sunkumų. Per patikrinimą muitinėje iš L. Stašio paimta 1200 dolerių ir auksiniai auskarai (verti 832 rub), kuriuos jis bandė nelegaliai įvežti į TSRS. Anot S. Jankausko, L. Stašys galėjęs patekti į JAV spectarnybų akiraty ir t. t., todėl „manome, kad L. K. Stašį reikėtų patikrinti.“ Informaciją apie L. Stašį papildė P. Kuro 1981 m. gruodžio 25 d. pažyma. Apie L. Stašį ne kartą kalbėtasi su patikimu asmeniu S. Jakučiu, kuris su juo artimai bendrauja darbe ir po darbo, kompanijose net

kartu išgėrinėja. S. Jakutis papasakojo, kad L. Stašys turi 3 brolius: vienas tarnauja tarybinėje armijoje Rytų Vokietijoje, yra majoras, „kitas dirbo LKP Rokiškio RK sekretoriumi“, o dabar dailininkas Vilniuje, trečias dirba žemės ūkyje Rokiškio rajone. Grįžęs iš JAV L. Stašys patikimo asmens žmonai išgėręs pasakojo, kokias tetos dovanas jam atėmė muitinėje. Nors žmonės JAV gerai gyvena, bet jis ten nuolat gyventi nenorėtų. Mėgstas išgerti, nors žmona jį labai griežtai kontroliuoja. Žmona yra Varėnos 1-os vidurinės mokyklos direktorė, TSKP narė. Po kelionės į JAV L. Stašio gyvenime jokių pakitimų nėra. V. Cikanavičius apie L. Stašį S. Jankūnui vėl rašė 1982 m. kovo 22 d. Pareigas darbe Stašys atlieka gerai, bet mėgsta išgerti.

*P. Kuro 1982 m. spalio 12 d. pažyma apie pokalbį su Birute Marija Kaunaite-Matijoškienė. B. Matijoškienė, Vilniaus pedagoginiame institute 1968 m. baigusi prancūzų kalbą, dirba Varėnos 2-oje vid. m-loje, yra 11b klasių vadovė. Vaikai: sūnus Marius ir dukterė Virginija. Tėvas Kostas Kaunas ir motina Marija Kaunienė gyvena Šventonijoje. Vyras Stasys Matijoška dirba žuivaisininku Varėnos medžiotojų ir žvejų draugijoje. Sesuo Konstancija Poviliauskienė 1968 m. ištekėjo už Klaudimanto Poviliausko, g. 1944 m. Klaipėdoje. Jo tėvai lietuviai. Tėvas nuskendo, o motina ištekėjo už VFR gimusio ir po karo Lietuvoje li-

kusio vokiečio. VFR gyvenę giminės 1979 m. pakvietė patėvį ir motiną bei Klaudimantą ir Konstanciją su dukra Inga į Vokietiją ir jie ten dabar gyvena. Matijoškienė su jais susirašinėja. Sesuo 1982 m. birželį buvo atvykusi į Lietuvą, nes yra TSRS pilietė ir gali lengvai atvažiuoti. Konstancija Matijoškos su savo automobiliu sutiko Vilniaus gelež. stotyje, parvežė į Varėną, čia viešnia pernakvojo, o kitą dieną ją nuvežė į Šventąją, kur sesuo praleido 30 dienų, paskui vėl nuvežė į Vilnių. Sesuo 1982 m. rugpjūčio mėn. pranešė, kad persiskyrė su vyru ir susipažino su vokiečiu, Maskvoje gimusiu žurnalistu Helmutu Laturnu. B. Matijoškienė sakė, kad iš matymo pažįsta Reingoldą Dėjų, kuris draugavo ir palaiko ryšius su Varėnoje gyvenančiu Česlovu Šleiniu, apibūdiniu jį kaip girtuoklį. Pažįsta ir Šleinio seserį Editą. Matijoškienės sesuo Konstancija dirba pagalbine darbininke senelių namuose pas privatų šeimininką, dukterė mokosi vokiečių mokykloje; ji taip pat baigė vokiečių kalbos kursų. Grįžti gyventi į Lietuvą nesiruošia, bet tarybinės pilietybės neatsisako, nes vokiečiai kitataučius nelabai myli. Pakviesti giminaičių į VFR negali dėl savo tarybinės pilietybės. B. Matijoškienė nuvažiuoti į Vokietiją netrokšta, nes nemoka vokiškai.

Tęsinys. Pradžia Nr. 6, 7, 8, 9, 10

**Vytautas Valentinas
ČESNULIS**